

Lakivaliokunta

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten suurelle valiokunnalle. Määräaika: 31.5.2021.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Päivi Pietarinen, valtioneuvoston kanslia
- yksikönpäällikkö Eeva Aittoniemi, oikeusministeriö
- professori Päivi Leino-Sandberg
- professori Sakari Melander
- professori Kimmo Nuotio

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valtioneuvoston selonteko viitoittaa Suomen lähivuosien EU-politiikkaa. Selonteon mukaan lähitökohtina ovat hallituksen EU-poliittiset painopisteet. Lakivaliokunta käsittelee selontekoa oman toimialansa kannalta.

Selonteossa käsitellään EU:n demokratiatoimintasuunnitelmaa (s. 6) sekä EU:n seksuaalivähemmistöjen oikeuksia koskevaa strategiaa (s. 5). Valtioneuvosto on antanut erilliset kirjelmät kyseisestä suunnitelmasta (E 12/2021 vp) ja strategiasta (E 18/2021 vp). Lakivaliokunta käsittelee kyseisiä kirjelmiä erikseen ja antaa niistä yhteisen lausunnon.

Suomen EU-politiikan strategisesta suunnittelusta

Menettelytavat Suomen EU-politiikan strategisessa suunnittelussa ovat viime vaalikausien aikana vaihdelleet. Vaalikausilla 2007—2010 ja 2011—2014 valtioneuvosto antoi kerran vaalikaudessa EU-selonteon (ks. VNS 4/2009 vp ja VNS 6/2013 vp), mutta viime vaalikaudella 2015—2018 Suomen EU-politiikan strategista suunnittelua kehitettiin niin, että selonteon sijaan laadittiin vuosittain EU-vaikuttamisstrategia (E 18/2016 vp, E 123/2016 vp ja E 106/2017 vp). Nyt kä-

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

siteltävänä olevan EU-selonteon laatiminen perustuu pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjaukseen: "Hallitus antaa Eurooppa-poliittisen selonteon eduskunnalle EU-puheenjohtajakauden jälkeen". Sitä, tehdäänkö tällä vaalikaudella myöhemmin selonteon lisäksi EU-vaikutamisstrategioita tai muita vaikuttamissuunnitelmia, ei saadun selvityksen mukaan valtioneuvoston kansliassa ole vielä linjattu.

Lakivaliokunta on säännönmukaisesti lausunut valtioneuvoston EU-selonteista (LaVL 16/2013 vp ja LaVL 6/2009 vp) ja EU-vaikutamisstrategioista (LaVL 2/2018 vp, LaVL 1/2017 vp, LaVL 5/2016 vp) ja on myös arvioinut siirtymistä selontekomenettelystä vuosittaisiin strategioihin. Valiokunta on pitänyt menettelytapamuutosta perusteltuna siltä kannalta, että keskeisiä kysymyksiä ja tavoitteita on voitu tarkastella aiempaa tiiviimmällä aikavälillä (ks. LaVL 5/2016 vp). Niin ikään valiokunta on katsonut, että vuosittain annetut vaikuttamisstrategiat ja niitä täydentävät ministeriöiden vaikuttamissuunnitelmat sekä yksittäisiä EU-hankkeita koskevat U- ja E-kirjelmät muodostavat asianmukaisen kokonaisuuden, jolla turvataan eduskunnan osallistumismahdollisuuksia EU-vaikuttamisessa. Vuosittainen strategiamenettely on valiokunnan mukaan myös edistänyt säännönmukaista dialogia ja hyvää yhteistyötä EU-vaikuttamisessa valtioneuvoston ja eduskunnan välillä (ks. LaVL 2/2018 vp, s. 2). Toisaalta valiokunta on korostanut, että eduskunnan vaikutusmahdollisuuksista keskeisin on edelleen valtioneuvoston ja eduskunnan yhteistyö yksittäisissä EU-hankkeissa perustuslain 96 ja 97 §:n mukaisesti (ks. LaVL 5/2016 vp, s. 2 ja LaVL 1/2017 vp, s. 2). Kerran vaalikaudessa annettava selonteko sen sijaan linjaa Suomen EU-politiikan tavoitteita vuotta pitemmälle aikavälille, mikä on sinällään kannatettavaa ja tärkeää. Taustasta johtuen kyse on kuitenkin yleensä vuosittaisia strategioita yleisluonteisemmasta asiakirjasta.

Ottaen huomioon, että menettelytavat Suomen EU-politiikan strategisessa suunnittelussa ovat edellä kuvatuin tavoin vaihdelleet, valiokunta pitää perusteltuna, että valtioneuvosto jatkossa arvioi eri menettelytapojen hyötyjä ja haittoja sekä toimintatapoja. Lakivaliokunta korostaa pitävänsä Suomen EU-politiikan määrittämistä periaatteellisesti tärkeänä samoin kuin valtioneuvoston ja eduskunnan yhteistyötä Suomen EU-vaikuttamisessa. Keskeistä on, että kulloinkin käytettävä menettelytapa turvaa eduskunnan vaikutusmahdollisuudet asianmukaisesti. Niin ikään on tärkeää, että eduskunnan vaikutusmahdollisuudet ovat riittävän säännölliset. Kuluva vaalikauden osalta valiokunta pitääkin tärkeänä, että valtioneuvosto vielä myöhemmin tarvittaessa antaa nyt käsiteltävänä olevaa yleisluonteista selontekoa täydentäviä tietoja ja suunnitelmia Suomen EU-politiikasta eduskunnan vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi.

Yleistä EU-selonteosta ja oikeusasioista osana selontekoa

Suomen tavoitteena on selonteon mukaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä Euroopan unioni (s. 3). Selonteossa todetaan EU:n toimintaympäristön muuttuneen yhä monimutkaisemmaksi, minkä vuoksi katsotaan, että unionin on vastattava tilanteeseen tukeutumalla yhteisiin arvoihinsa, edistämällä määrätietoisesti tavoitteitaan, vahvistamalla strategista toimintakykyään ja puolustamalla monenkeskistä yhteistyötä. Selonteon keskeinen teema on siten EU:n kriisinkestävyys, ja sen lähtökohdat perustuvat hallituksen EU-poliittisiin painopisteisiin.

Lakivaliokunta pitää valtioneuvoston selonteon ajoitusta onnistuneena, mutta katsoo, että selonteko on sisällöltään hyvin yleisluonteinen, mikä vaikeuttaa kantojen muodostamista. Selonteon

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

perusteella jää epäselväksi muun muassa se, millaisin konkreettisoin toimin valtioneuvosto eri tavoitteita pyrkii edistämään.

Valiokunta myös toteaa, että vaikka edellä mainitut selonteon lähtökohdat ja painopisteet ovat sinänsä tärkeitä ja perusteluja, niiden seurauksena lakivaliokunnan toimialaan kuuluvia oikeusasioita käsitellään selonteossa varsin vähän. Esimerkiksi EU:n hyötynä mainitaan, että oikeusturva rajat ylittävissä asioissa on parantunut (s. 3). Lisäksi korostetaan unionin olevan vahva turvallisuusyhteisö, johon liittyy muun ohessa kansainväliseen rikollisuuteen liittyviin uhkiin vastaimista (s. 4). Selonteossa käsitellään lyhyesti myös vastavuoroista tunnustamista ja keskinäistä luottamusta osana yhteistä arvopohjaa sekä oikeudellista yhteistyötä (s. 5 ja 23). Niin ikään siinä korostetaan kyberturvallisuuden ehkäisemiseksi tehtävää jäsenvaltioiden oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä sekä yleisemmin rikosten ennaltaehkäisyyn, rikosten uhrin asemaan ja uhrien oikeuksien toteutumiseen käytännössä liittyviä näkökohtia, kuten EU:n yhteistyötä terrorismin torjunnassa (s. 23). Esiin nostetut seikat ovat sinänsä tärkeitä, eikä valiokunnalla ole niistä huomautettavaa.

Oikeusasioiden vähäinen käsittely voi osaltaan johtua siitä, että EU:ssa on 1990-luvulta lähtien merkittävästi kehitetty oikeusasioiden yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä ja hyväksytty useita yhteistyötä edistäviä lainsäädäntöinstrumentteja. Viime vuosina onkin pitkälti korostettu sen tärkeyttä, että ennen uusia lainsäädäntöavauksia jo hyväksytyt lainsäädäntöinstrumentit pannaan tehokkaasti täytäntöön.

Edellä esitetystä huolimatta oikeusasioita ja niiden asemaa osana Suomen EU-politiikkaa olisi lakivaliokunnan mukaan ollut perusteltua ja tarpeen käsitellä laajemmin ja yksityiskohtaisemmin ottaen huomioon vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue sekä oikeudellisen yhteistyön merkitys EU:ssa. Lakivaliokunta on aiemminkin EU-selontekojen ja EU-vaikuttamisstrategioiden yhteydessä huomauttanut oikeusasioiden suppeasta käsittelystä ja muistuttanut oikeusasioiden tärkeydestä osana EU-politiikkaa (ks. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 5/2016 vp, LaVL 1/2017 vp ja LaVL 2/2018 vp). Myös se, että selonteon keskeinen teema on EU:n kriisinkestävyys, olisi puoltanut tarkempaa käsittelyä, sillä valiokunnan näkemyksen mukaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alan sekä oikeusasioiden yhteistyön merkitys vain korostuvat kriisiaikoina.

Oikeusasioiden yhteistyöhön on viime vuosien aikana alkanut liittyä myös jäljempänä tarkemmin kuvattuja haasteita ja uusia piirteitä. Myös näistä syistä selonteossa olisi ollut perusteltua arvioida tarkemmin ja konkreettisemmin kyseisen yhteistyön nykytilaa sekä mahdollisia kehityskulkuja sekä sitä, miten Suomi kehitykseen suhtautuu ja aikoo siihen vaikuttaa.

EU:n arvot ja oikeusvaltioperiaate

Selonteon mukaan demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Ne on huomioitava kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden velvoitteet.

Lakivaliokunta yhtyy selonteossa esitettyyn ja aiempaan lausuntokäytäntöönsä viitaten korostaa oikeusvaltioperiaatetta ja sen tärkeyttä (esim. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 5/2016

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

vp, LaVL 1/2017 vp, LaVL 2/2018 vp ja LaVL 23/2018 vp). Valiokunta on esimerkiksi lausunnossaan LaVL 23/2018 vp (s. 7) todennut oikeusvaltioperiaatteesta seuraavaa:

"Oikeusvaltioperiaate on yksi niistä keskeisistä arvoista, joihin unioni perustuu. Periaatteen kunnioittaminen on unionisopimuksen 49 artiklan mukaisesti unionijäsenyyden ennakkoehto. Oikeusvaltioperiaate on kirjattu unionisopimuksen johdanto-osaan ja sen 2 artiklaan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjaan. Lisäksi periaatteeseen viitataan unionisopimuksen 7 artiklassa. Oikeusvaltioperiaatteen keskeisiä elementtejä on muun muassa tuomioistuinten riippumattomuus ja itsenäisyys suhteessa lainsäädäntö- ja toimeenpanovaltaan. Myös tuomioistuinvalvonnan tehokkuus on oikeusvaltion erottamaton osa. Muun muassa perusoikeuskirjan 47 artikla sisältää määräykset oikeudesta tehokkaiisiin oikeussuojakeinoin ja puolueettomaan tuomioistuimeen. Oikeusvaltioperiaate on tärkeä paitsi kansalaisten myös yritystoimintaan liittyvien aloitteiden sekä innovaatioiden ja investointien kannalta."

Edelleen lakivaliokunta on aiemmin todennut, että erityistä konkretiaa tuomioistuinlaitoksen riippumattomuuden ja oikeusvaltioperiaatteen merkitykseen tuo EU:n jäsenvaltioiden välisessä oikeudellisessa yhteistyössä sovellettava vastavuoroisen tunnustamisen periaate (LaVL 23/2018 vp, s. 7). Jäsenvaltiot nojautuvat unionin oikeutta soveltaessaan sille oletukselle, että muut jäsenvaltiot noudattavat perusoikeuksia, eivätkä voi poikkeuksellisia tapauksia lukuun ottamatta tarkastaa, onko toinen jäsenvaltio tosiasiallisesti kunnioittanut tietyssä konkreettisesti tapauksessa unionin takaamia perusoikeuksia. Lakivaliokunta onkin vakiintuneesti korostanut ja muistuttanut, että vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin (esim. LaVL 5/2016 vp, LaVL 1/2017 vp ja LaVL 2/2018 vp). Valiokunta on myös todennut, että mikäli luottamus toisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien ja oikeusvaltion toimintaan horjuu, rapautuu koko vastavuoroisen tunnustamisen periaate ja sen myötä siihen perustuva viranomaisten välinen oikeudellinen yhteistyö. Luottamuksen horjuminen ei vaikuta pelkästään viranomaisten väliseen yhteistyöhön, vaan myös yritysten ja yksityisten toimintaan rajat ylittävissä tilanteissa. Tämän vuoksi oikeusvaltion turvaaminen jäsenvaltioissa erilaisin saavutettavissa olevin keinoin on äärimmäisen tärkeää koko unionin toiminnan ja siellä toimivien yritysten sekä kansalaisten kannalta (LaVL 23/2018 vp, s. 7).

Lakivaliokunta on aiemmissa lausunnoissaan (LaVL 1/2017 vp, s. 3 ja LaVL 2/2018 vp, s. 3) katsonut myös, että valtioneuvoston EU-vaikuttamisen on tärkeää perustua yhteisen eurooppalaisen arvopohjan puolustamiseen. Lausuntojen mukaan perusvapauksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja oikeusvaltioperiaate sekä kansalaisten luottamus viranomaisiin ja viranomaisten luottamuksen lisääminen toisiin eurooppalaisiin oikeusjärjestelmiin ja niiden viranomaisten päätöksiin muodostavat kestävä perustan kaikelle onnistuneelle EU-politiikalle. Nämä seikat ovat myös erityisen merkityksellisiä koko unionin yhtenäisyydelle ja tulevaisuudelle. Lakivaliokunta on pitänyt erittäin tärkeänä myös sitä, että neuvosto ja jäsenvaltiot sitoutuvat säännöllisesti tarkastelemaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumista unionin piirissä (LaVL 5/2016 vp, s. 4).

Lakivaliokunta on siten edellä kuvatuin tavoin vakiintuneesti korostanut yhteisten arvojen, oikeusvaltioperiaatteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen merkitystä osana Suomen EU-politiikkaa. Mainituilla seikoilla on keskeinen asema oikeusasioissa, erityisesti rikosoikeu-

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

dellisessä yhteistyössä sekä kyseisessä yhteistyössä merkityksellisen vastavuoroisen tunnustamisen ja jäsenvaltioiden välisen luottamuksen kannalta. Valiokunta käsittelee tätä suhdetta tarkemmin seuraavassa.

Oikeudellinen yhteistyö ja vastavuoroinen tunnustaminen

Selonteossa todetaan, että vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuvan oikeudellisen yhteistyön edellytyksenä on jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus toistensa oikeusjärjestelmiin (s. 5). Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat keskeisiä paitsi kansalaisten oikeuksien toteutumisen myös sisämarkkinoiden toimivuuden, kasvun ja investointien kannalta. Ne ovat myös terveen julkisen talouden edellytyksiä.

Lakivaliokunta yhtyy edellä esitettyyn. Edellä todetuin tavoin valiokunta on aiemmassa lausuntokäytännössään pitänyt esillä muun muassa rikos- ja siviilioikeudellisen yhteistyön vakiintuneita peruslinjauksia ja pitkän tähtäimen strategisia periaatteita, joista keskeisimpiä on vastavuoroisen tunnustamisen periaate (ks. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 5/2016 vp, LaVL 1/2017 vp, LaVL 2/2018 vp). Kyseinen periaate on 1990-luvulta lähtien ollut se perusta, johon EU:n jäsenvaltioiden välinen yhteistyö on pohjautunut sekä siviili- että rikosasioissa. Se, että tuomiot ja päätökset tunnustetaan mahdollisimman laajasti jäsenvaltioiden välillä, nopeuttaa ja yksinkertaistaa kansalaisten oikeuksiin pääsemistä ja niiden toteuttamista ilman, että jäsenvaltioiden aineellisia säännöksiä on tarpeen yhtenäistää (ks. esim. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, ja LaVL 5/2016 vp). Valiokunta on myös korostanut sitä, että jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämisen tulee olla vastavuoroiseen tunnustamiseen nähden toissijaista. Tällä tavoin kunnioitetaan jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien ja perinteiden eroja, jotka erityisesti rikos- ja siviilioikeuden alalla voivat olla huomattavia (ks. LaVL 6/2009 vp ja LaVL 16/2013 vp).

Vastavuoroisen tunnustamisen periaate edellyttää toteutuakseen jäsenvaltioiden luottamusta toistensa järjestelmiin (ks. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 5/2016 vp, LaVL 1/2017 vp, LaVL 2/2018 vp). Tämän vuoksi valiokunta on pitänyt tärkeänä huomion kiinnittämistä myös toimenpiteisiin, joilla tätä luottamusta voidaan vahvistaa (ks. esim. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 5/2016 vp).

Ottaen huomioon vastavuoroisen tunnustamisen ja jäsenvaltioiden luottamuksen keskeinen merkitys jäsenvaltioiden välisessä oikeudellisessa yhteistyössä lakivaliokunta toteaa kantavansa huolta niiden nykytilasta unionissa. Kuten valiokunta on aiemmin todennut, jos luottamus toisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien ja oikeusvaltion toimintaan horjuu, rapautuu koko vastavuoroisen tunnustamisen periaate ja sen myötä siihen perustuva viranomaisten välinen oikeudellinen yhteistyö (LaVL 23/2018 vp). Selonteosta vuorostaan ilmenee, että unionin sisäistä eheyttä ovat viime aikoina koetelleet oikeusvaltioperiaatteen rapautuminen tietyissä jäsenmaissa (s. 4). Myös komission tuoreessa oikeusvaltiokertomuksessa korostetaan, että vaikka monilla jäsenvaltioilla on korkeatasoiset oikeusvaltionormit ja muualla maailmassa tunnustetaan niiden edustavan parhaita käytäntöjä oikeusvaltioon liittyvien keskeisten periaatteiden soveltamisessa, tilanteeseen liittyy myös merkittäviä haasteita. Huolenaiheita liittyy muun muassa oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, korruption torjunnan tehokkuuteen sekä tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja vapauteen (Oikeusvaltiokertomus 2020, KOM (2020) 580 lopullinen). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseiset haasteet ovat käytännössä heijastuneet myös unionissa toteutettuun ri-

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

kosoikeudelliseen yhteistyöhön. Vaikuttaa siten siltä, että vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta ja oikeusasioiden yhteistyön sujuvuutta ei voida pitää unionissa itsestäänselvyyksinä, vaan niiden toimivuutta ja kehittämistarpeita tulee jatkuvasti seurata ja arvioida. Tämän vuoksi edellä mainittuja seikkoja ja tilannetta olisi ollut aiheellista käsitellä EU-selonteossa tarkemmin samoin kuin tuoda esiin, millä konkreettisilla toimilla Suomi pyrkii tilannetta parantamaan.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mahdolliseen tulevaisuuden kehitykseen myös toisesta näkökulmasta. Valiokunta on käsitellessään valtioneuvoston kirjelmää sähköistä todistusaineistoa koskevasta asetusehdotuksesta (U 33/2018 vp) todennut, että ehdotuksessa omaksuttu sääntelyratkaisu siirtää pyyntöjen arviointiin liittyviä tehtäviä yksityisille palveluntarjoajille ja asettaa ne lähinnä oikeudellisia asioita hoitavan viranomaisen rooliin. Lakivaliokunta on pitänyt tätä muun muassa oikeusturvasyistä ongelmallisena (LaVL 16/2018 vp, s. 5, ks. myös LaVL 29/2018 vp, s. 4, LaVL 2/2021 vp, s. 4). Niin ikään lakivaliokunta on asetusehdotuksen osalta vastikään todennut (LaVL 2/2021 vp, s. 5), että järjestely, jossa todisteiden esittämis- tai säilyttämismääräys toimitettaisiin suoraan palveluntarjoajalle, merkitsee valiokunnan käsityksen mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen luonteen merkittävää muuttumista (ks. tarkemmin LaVL 2/2021 vp, s. 4–5). Valiokunta katsoi tämänkaltaisen järjestelyn voivan muuttaa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle perustuvan rikosoikeudellisen yhteistyön luonnetta arvaamattomalla tavalla. Lakivaliokunta ei pitänyt SEUT 82(1) artiklan osalta ongelmattomana kehityssuuntaa, jossa artiklaa pyritään tulkitsemaan tavalla, joka poikkeaa sille alun perin tarkoitetusta ja sille tulkinnallisesti vakiintuneesta merkityssisällöstä (LaVL 2/2021 vp, s. 5).

Aineellinen rikosoikeus

EU:ssa toteutettu rikosoikeudellinen yhteistyö pohjautuu SEUT 67(3) ja 82(1) artiklan mukaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle. SEUT 83 artiklassa tarkoitettua aineellisen rikoslainsäädännön lähentämistä on pidetty toissijaisena rikosoikeudellisen yhteistyön toteuttamisen muotona.

Lakivaliokunnan aiempi lausuntokäytäntö (esim. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp ja LaVL 5/2016 vp) sisältää peruslinjauksia myös EU:ssa tehtävän aineellisen rikosoikeudellisen lähentämisestä. Valiokunnan lausunnoissa (ks. LaVL 16/2013 vp, s. 3 ja LaVL 5/2016 vp, s. 3) on tuotu esiin, että rikosten tunnusmerkistöjen ja seuraamusten yhdenmukaistaminen jäsenvaltioissa on mahdollista ennen kaikkea silloin, kun kyse on vakavista rajat ylittävistä rikoksista. Lisäksi on katsottu, että rikosoikeudellisen lainsäädännön harmonisointi on perusteltua erityisesti silloin, kun sen avulla voidaan konkreettisesti vaikuttaa kiinnijäämisriskiin ja rikosten selvittämiseen. Niin ikään on todettu, että rikosoikeudellista EU-tason sääntelyä tulee tehdä vain silloin, kun se on välttämätöntä suhteessa suojeltaviin intresseihin ja kun kaikki muut keinot ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Rangaistustasojen määrittelyssä tulee puolestaan kunnioittaa jäsenmaiden rangaistusjärjestelmien sisäistä johdonmukaisuutta. Lisäksi valiokunta on korostanut tutkimustietoon perustuvan kriminaalipolitiikan merkitystä EU:n rikosoikeudellisissa toimissa (LaVL 6/2009 vp, s. 2, LaVL 16/2013 vp, s. 4 ja LaVL 5/2016 vp, s. 3).

Aineellisen rikosoikeuden lähentämistä ei ole selonteossa käsitelty. Tätä olisi kuitenkin puoltanut se, että komissio on kuluvan vuoden loppupuolella tekemässä aloitteen SEUT 83 artiklan

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

1 kohdassa tarkoitetun vakavien rajat ylittävien rikosten eli niin sanottujen eurorikosten luettelon täydentämiseksi kattamaan kaikki viharikosten ja vihapuheen muodot. Aloite on periaatteellisesti merkittävä, sillä kyse on ensimmäisestä kerrasta, kun unionin rikosoikeudellista toimivaltaa ehdotetaan laajennettavaksi SEUT 83(1) artiklassa tarkoitettua eurorikosten luetteloa täydentämällä. Koska komission ehdotusta eurorikosluettelon täydentämisestä käsitellään edellä mainituissa kahdessa erillisessä valtioneuvoston E-kirjelmässä (E 12/2021 vp ja E 18/2021 vp), lakivaliokunta ottaa asiaan kantaa tarkemmin mainittuja kirjelmiä koskevassa yhteisessä lausunnossaan.

Korruption torjunta

Selonteon mukaan korruption, veronkierron ja harmaan talouden torjunnan toimia tulee jatkaa määrätietoisesti (s. 6). Lakivaliokunta pitää EU:n toimia korruption torjumiseksi tärkeinä, sillä korruptio kohdistuu oikeusvaltion toimintaan ja heikentää sitä ja siten myös jäsenvaltioiden välistä luottamusta toistensa järjestelmiin.

Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota unionin uuteen elpymisvälineeseen, sillä saadun selvityksen mukaan sen hyväksymisen jälkeen julkisuudessa on esiintynyt huolia siitä, ettei elpymisvälineen varoja ehkä kyetä hallinnoimaan asianmukaisesti ja ohjaamaan tehokkaasti hyödyllisiin kohteisiin. Kansalaisjärjestöjen edustajat ovat tuoneet esiin huolia siitä, kuinka elpymisvälineeseen suunnatut mittavat rahamäärät yhdistettyinä tarpeeseen käyttää ne nopeasti lisäävät petosten ja korruption riskiä, millä on vaikutuksensa myös perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen. Saadun selvityksen mukaan muun muassa Euroopan syyttäjävirstolle (EPPO) on peräänkuulutettu vahvempia toimivaltuuksia ja resursseja varojen käytön seurantaan. Ottamatta kantaa EPPO:n toimivaltuuksien laajentamiseen valiokunta pitää edellä esitetyn valossa tärkeänä, että elpymisvälineeseen liittyviin mahdollisiin petosten ja korruption riskeihin kiinnitetään erityistä huomiota ja niitä pyritään torjumaan mahdollisimman tehokkaasti. Erityisesti EPPO:n riittävästä resursseista on tarpeen huolehtia.

Maksukyvyttömyyslainsäädäntö

Selonteon pääomamarkkinaunioniin liittyvänä kirjauksena todetaan (s. 15), että keskustelu jatkuu EU-tasolla erityisesti maksukyvyttömyyslainsäädännön, verotuksen ja yhtiöoikeuden lisäharmonisointitarpeista. Selonteon mukaan Suomi on valmis tutkimaan, miten EU-tason toimilla voitaisiin edistää syvemmän pääomamarkkinaunionin toteutumista. Mahdollisen lisäharmonisointiosalta tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota paremman sääntelyn periaatteiden noudattamiseen sekä kunkin ehdotuksen oikeasuhtaisuuteen.

Lakivaliokunta toteaa, että se on aiemmin suhtautunut maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisointiin kriittisesti (ks. LaVL 5/2016 vp, s. 4 sekä LaVL 12/2016 vp, LaVL 5/2018 vp ja LaVL 19/2018 vp). Kriittinen kanta on perustunut näkemykseen siitä, että kansallinen maksukyvyttömyyslainsäädäntö muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, joka on vahvasti sidoksissa muun muassa muuhun kansalliseen lainsäädäntöön. Eräiden seikkojen harmonisointi voi johtaa tilanteisiin, joissa harmonisoitu seikka ei enää toimisi kansallisen lainsäädännön kokonaisuudessa. Lisäksi valiokunta on korostanut, että kansallisten maksukyvyttömyyssäännösten taustalla on kansallisia erityispiirteitä liittyen muun muassa yritystoimintaan ja -kulttuuriin sekä velkojien ja ve-

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp

lallisen aseman ja oikeuksien tasapainottamiseen. Valiokunta pitää edellä mainittuja seikkoja edelleen perusteluina ja ajankohtaisina.

Suomen EU-vaikuttaminen

Lakivaliokunta on Suomen EU-vaikuttamisessa vakiintuneesti korostanut eduskunnan ja valtioneuvoston tiivistä yhteistoimintaa, sillä se on vahvuus Suomen EU-politiikassa. Niin ikään valiokunta on katsonut, että Suomen EU-politiikan tavoitteena tulisi olla entistä aktiivisempi ja ennakkoivampi vaikuttaminen EU:ssa (ks. LaVL 6/2009 vp). Jotta Suomen EU-vaikuttaminen on tehokasta ja oikea-aikaista, on myös tärkeää kiinnittää huomiota hankkeiden priorisointiin ja resursseihin. Mainitut seikat ovat edelleenkin merkityksellisiä ja ajankohtaisia, minkä vuoksi lakivaliokunta korostaa niiden huomioon ottamisen tärkeyttä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Lakivaliokunta esittää,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22.4.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Leena Meri ps
varapuheenjohtaja Sandra Bergqvist r
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Saara Hyrkkö vihr
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Lakivaliokunnan lausunnossa tuodaan selonteossa käsiteltävien oikeusasioiden osalta esille monia tärkeitä huomioita, joihin pääasiallisesti pystyn yhtymään. Selontekoon sisältyy kuitenkin, lakivaliokunnan tehtävän ala huomioiden, useita puutteita, joita olisi tullut lausunnossa vielä tarkemmin nostaa esille. Selonteon sisällöllinen kattavuus oikeusasioiden osalta jää varsin laihaksi, mikä heijastuu myös valiokunnan lausunnosta.

Kuten lakivaliokunnan lausunnossakin todetaan, selonteko on sisällöltään hyvin yleisluonteinen ja siitä jää epäselväksi muun muassa se, millaisin konkreettisin toimin valtioneuvosto eri tavoitteita pyrkii edistämään. Vastaavasti todetaan, että lakivaliokunnan toimialaan kuuluvia oikeusasioita käsitellään selonteossa varsin vähän. Pidän tätä asiaa erittäin harmillisena ja valitettavana. Suomi on edelleen itsenäinen valtio Euroopan unionissa. Tätä roolia ja lainsäädännön mahdollisimman itsenäistä kansallista asemaa on korostettava ja vain välttämättömät yhteiset tavoitteet, joista on selkeästi jäsenmaille hyötyä, harmonisoitava. Monen tasoinen EU-sääntely on vaikuttanut meidän lainsäädäntöömme viimeisten parinkymmenen vuoden ajan merkittävästi, ja EU-taustaisen sääntelyn määrä on lisääntynyt varsin paljon. Selonteossa olisi ollut perusteltua käsitellä kattavammin muun muassa sitä, minkälaisia vaikutuksia sääntelyllä yleisesti ottaen on ollut ja minkälaisia konkreettisia tavoitteita Suomella on tulevaisuutta ajatellen.

Hallitus korostaa selonteossa sinällään tärkeän oikeusvaltioperiaatteen toteutumista kuitenkin tarkemmin määrittelemättä kritiikissään sen rapautumisesta, mitä halutaan nostaa esiin ja mihin tulisi puuttua unionin jäsenmaiden osalta. Esimerkiksi rahoituskehikseen sisältyvän uuden oikeusvaltiomekanismin määrittelyssä oli siitä päätettäessä kansallisessa keskustelussa hyvin erilaisia tulkintoja siitä, mihin seikkoihin ja miten ko. mekanismilla voidaan jäsenmaissa puuttua.

EU-sääntelyn osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että sääntely on tarpeellista ja että kyseessä olevassa asiassa on perusteltua säätää EU-tasolla. Suomen eduskunnan on esityksiä käsitellessään entistä tarkemmin valvottava toissijaisuusperiaatteen toteutumista ja suhteellisuusperiaatteen noudattamista. Tämän osalta selonteossa todetaan kyllä, että "On tärkeää, että EU-sääntely on tarkoituksenmukaista, laadukasta ja selkeää. Toissijaisuus ja suhteellisuusperiaatteiden noudattaminen on keskeistä EU-sääntelyn hyväksyttävyyden ja toimivuuden kannalta. Jos tavoitteet voidaan saavuttaa yhtä hyvin tai paremmin kansallisella tasolla, ei EU-sääntely ole tarpeen". Yhdyn täysin tähän yleiseen näkemykseen ja tavoitteeseen, mutta tämän osalta olisi tullut kuitenkin perusteellisemmin arvioida, miten nämä periaatteet ovat viime vuosina toteutuneet ja miten niiden toteutumista tullaan jatkossa seuraamaan ja edistämään. Vastaavasti selonteossa olisi tullut kattavammin tarkastella niitä lainsäädännön osa-alueita, joissa EU-tasoinen sääntely on perusteltua ja joissa EU:lla on keskeinen tehtävä. EU:n rooli korostuu muun muassa rikosoikeudellisessa yhteistyössä liittyen muun muassa rajat ylittävään ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen eli niin sanottuihin eurorikoksiin. Turvallisuuden takaamiseksi yhteistyötä on lisättävä muun muassa kyber- ja hybridivaikuttamisen, terrorismin ja rikollisuuden torjunnassa sekä maahanmuuton hallinnassa. Näiden rikosten tehokkaamman torjumisen edistämiseksi olisi ollut syytä tarkastella myös Suomen sääntelytavoitteita. Toisaalta olisi tullut linjata, mihin asioihin oikeudellinen yh-

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp Eriävä mielipide 1

teistyö tulisi Suomen näkökulmasta rajata. Esimerkiksi jäsenvaltioiden aineellisen rikosoikeuden lähentäminen sellaisten rikosten osalta, joihin pystytään tehokkaammin puuttumaan kansallisella tasolla, ei ole perusteltua. Näin ollen komission suunnitelma muuttaa perussopimusta täydentämällä SEUT 83 artiklan 1 kohtaa viharikoksilla, jotka eivät ole rinnastettavissa nykyisin kohdas-
sa lueteltuihin rikoksiin, ei ole perusteltua eikä sitä tule Suomen tulevaisuudessa tukea.

EU-asioiden käsittelyn eduskuntatyössä tulisi olla huolellista, ja siihen tulisi olla varattavissa riittävästi aikaa. Myös selonteossa todetaan, että "Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa panostetaan kansalaisten osallistamiseen ja unionin toiminnan avoimuuden lisäämiseen ja että EU:n päätöksenteon ja lainsäädäntötyön avoimuus sekä avoin, aktiivinen ja selkeä viestintä vahvistavat demokratiaa ja kansalaisten, yritysten ja sidosryhmien osallistumista, lisäävät luottamusta ja vastuuvollisuutta sekä edistävät hyvää hallintoa." Nämäkin yleiset tavoitteet ovat erittäin kannatettavia, mutta tilanteen arvioimiseksi olisi näidenkin osalta tullut selvittää, miten nämä tavoitteet ovat tähän asti toteutuneet ja millä konkreettisilla toimenpiteillä näitä olisi mahdollista edistää. Esimerkiksi valtioneuvosto korosti EU:n rahoituskehyskokonaisuuden ja elpymisvälineen valmistelun yhteydessä, että asiassa oli syytä käydä riittävästi julkista keskustelua niin kotimaassa, Euroopassa kuin eduskunnassa. Näin ei kuitenkaan menetelty, vaan paketista sovittiin EU-päämiesten kesken ja lisäksi asiakirjat leimaattiin aluksi laajasti salaisiksi, mikä toiminnaltaan oli juridisesti ongelmallista ja kyseenalaista. Pelkästään yleiset pyrkimykset ja tavoitteet eivät ole riittäviä virheiden korjaamiseksi ja toimintatapojen kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Selonteossa olisi tullut käsitellä myös sitä, miten EU on onnistunut edistämään keskeisiä tavoitteitaan esimerkiksi lainsäädäntötoimin ja mitkä toimet ovat olleet kansallisesta näkökulmasta tai EU:n omien perusperiaatteiden kannalta mahdollisesti ongelmallisia. Vastaavasti olisi tullut arvioida, miten Suomi on pyrkinyt edistämään ja pyrkii tulevaisuudessa edistämään omia tavoitteitaan. Esimerkiksi elpymisrahastosta toteutuessaan seuraa merkittäviä periaatteellisia muutoksia unionin toimintaan. Elpymisrahasto sisältää lukuisia ongelmakohtia lähtien EU-perussopimuksista ja Suomen perustuslakivaliokunnan kannoista. Uudessa rahoitusjärjestelyssä jäsenmaiden sijaan unioni ottaisi lainaa ja siitä vastaisivat viime kädessä jäsenvaltiot yhteisvastuullisesti. Kuitenkin EU:n perussopimusten keskeinen periaate on se, että jokainen jäsenvaltio huolehtii omasta taloudestaan ja vastaa veloistaan. SEUT 125 artiklassa jäsenvaltioita ja unionia kielletään ottamasta vastuulleen jäsenvaltioiden velkoja ja muita vastuita. Kaikista ongelmallisimman kohdan muodostaa SEUT 310 artikla, jonka mukaan unionin talousarvion pitää olla tasapainossa, eikä se saa näin ollen rahoittaa toimintaansa velaksi. EU:n tulevaisuuden kannalta merkittävää, jopa ratkaisevaa, on varmistaa, että menetellään sovittujen tarkoitusten, periaatteiden ja valtuutuksien mukaisesti.

Hallituksen EU-selonteon merkittävä heikkous on siinä, ettei se ota huomioon muiden maiden kansallista EU-keskustelua. Muun muassa lainsäädännön kannalta tulisi arvioida, mihin suuntaan tulevaisuudessa tullaan esimerkiksi oikeusasioissa keskittymään ja minkälaista keskustelua eri jäsenvaltioissa asioista käydään. Suomen on pienenä jäsenvaltiona kyettävä ennakoimaan ja vaikuttamaan oikea-aikaisesti tavoitteidensa saavuttamiseen. Huomioitavaa myös on, että selonteossa kiinnitetään huomioita unionin hyväksyttävyyteen kansalaisten silmissä vain muutamissa kohdissa. Tosiasiassa unionin hyväksyttävyyden on aivan olennainen kysymys unionin toiminnan ja tulevaisuuden kannalta. Hyväksyttävyyden kysymys tulisikin ottaa punaiseksi langaksi hallituksen

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp
Eriävä mielipide 1

EU-politiikassa. Tähän hyväksyttävyyteen vaikuttaa keskeisesti myös EU:n vaikutus lainsäädäntöömme.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22.4.2021

Antero Laukkanen kd

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Yleistä EU-selonteosta

Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta on hyvin tekninen, ja se jättää valtioneuvoston oman liikkumavaran EU-politiikan johtamisessa tarkoituksella mahdollisimman laajaksi. Ongelmallista on myös, ettei selonteko luo selkeää pohjaa EU-politiikan vaihtoehtojen käsittelemiselle. Yleisellä tasolla selonteko syleilee lähes kaikkea, ja sen perusteella on hyvin vaikea nähdä, missä asioissa nykyinen hallitus tosiasiallisesti olisi pyrkinyt saamaan äänensä EU:ssa kuuluviin. Selonteosta ei käy ilmi, mitkä ovat hallituksen konkreettiset prioriteetit tai mitä asioita Suomi EU:ssa ajaa.

Selonteon perusteella syntyykin käsitys, ettei Suomella ole lainkaan itsenäistä EU-politiikkaa, vaan se ainoastaan reagoi muiden aloitteisiin ja mukautuu niihin. Huomattava on myös, että valtioneuvoston selonteon valmistelu on ollut varsin kapeapohjaista. Kyseessä on tietoinen valinta rajata valmistelu pieneen ja vakiintuneeseen piiriin yhteiskunnallisia vaikuttajia, mitä ei voida pitää asianmukaisena.

Oikeusvaltioperiaatteesta ja muista EU:n arvoista

Valtioneuvoston selonteossa korostetaan oikeusvaltioperiaatteen merkitystä unionin toiminnan perustana. Oikeusvaltioperiaatteen keskeisiä elementtejä ovat oikeuslaitoksen riippumattomuus, demokratia ja perusoikeudet sekä tiedotusvälineiden vapaus. Näiden toteutumisen turvaaminen on perussuomalaisille tärkeää. "Oikeusvaltio" on kuitenkin käsitteenä liian epäselvä ja tulkinnanvarainen, minkä vuoksi oikeusvaltioperiaatteen määrittelyssä ja sen juridisessa merkityksessä onkin jäsenvaltioiden välillä tulkintaeroja.

Jäsenvaltioiden toiminnan tiukka kytkeminen tulkinnanvaraisiin käsitteisiin on riskialtista. Asiaan liittyy olennaisella tavalla kysymys EU:n toiminnan ennustettavuudesta ja luotettavuudesta. Viime vuosina unionin perussopimusten tulkintaa on venytetty, usein jopa niiden sanamuodon ja selkeän tarkoituksen vastaiseksi. Esimerkiksi niin kutsutun elpymisvälineen perustaminen merkitsee sellaista unionin toiminnan merkittävää muuttamista, jossa unionin lainsäädäntöön otetaan uusia ja perussopimuksia venyttäviä tai kokonaan uusia ulottuvuuksia avaavia tulkintoja. Tämä on osoitus siitä, että EU:n vakiintuneita periaatteita voidaan poliittisista syistä hyvin yllättäenkin muuttaa tai niistä voidaan etääntyä. Myös ymmärrys oikeusvaltioperiaatteen sisällöstä voi tulevaisuudessa muuttua EU:ssa arvaamattomalla tavalla.

EU-jäsenvaltioiden hitsaaminen kiinni monitulkintaisiin käsitteisiin voi edellä sanottu huomioon ottaen tulevaisuudessa osoittautua EU:lle annetuksi avoimeksi valtakirjaksi, jolla on haitallisia vaikutuksia jäsenvaltioiden suvereniteettiin. Valtioneuvoston selonteossa viitataan tiettyjen jäsenvaltioiden oletettuihin oikeusvaltio-ongelmiin. Huomattava on, että hallitus on EU-puheenjohtajakaudellaan liittännyt väitteet oikeusvaltio-ongelmista voimakkaasti maihin, joilla on Suo-

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp Eriävä mielipide 2

men hallituksen linjasta poikkeava näkemys erityisesti maahanmuuttokysymyksissä. Tämä aiheuttaa huolta oikeusvaltioperiaatteen politisoitumisesta.

Oikeusvaltioperiaatteesta puhuttaessa on myös huomattava, että valtioneuvoston selonteon mukaan Suomi olisi hyväksynyt elpymisvälineen. Elpymisväline on osa unionin omien varojen järjestelmästä annettua neuvoston päätöstä, joka on hyväksyttävä perustuslain 94 §:n mukaisesti eduskunnassa. Asian käsittely on eduskunnassa edelleen kesken, eikä Suomi siten ole, toisin kuin valtioneuvoston selonteossa annetaan ymmärtää, antanut hyväksyntäänsä elpymisvälineelle. Oikeusvaltiossa hallitus ei voi tällä tavalla sivuuttaa eduskunnan toimivaltaa asiassa. Vaikka valtioneuvosto korostaa oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen tärkeyttä useissa yhteyksissä, ei periaatteen vaaliminen vaikutakaan olevan sille erityisen tärkeää silloin, kun periaate on hallituksen itsensä tärkeinä pitämien hankkeiden toteuttamisen tiellä.

Selonteossa on sitouduttu oikeusvaltioperiaatteen ohella myös muihin EU:n arvoihin ja yhteisen arvopohjan puolustamiseen. SEUT 2 artiklan mukaan "Unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo." Oikeudellisesti ei ole aivan selvää, mikä merkitys SEUT 2 artiklassa tarkoitetuille unionin arvoille on annettava. Ristiriitaisuuksia liittyy muun muassa siihen, miten unionin arvoista voidaan pitää kiinni, jos samaan aikaan eurooppalaisia vaaditaan kuitenkin hyväksymään ja suvaitsemaan sellaisia, esimerkiksi uskonnollisia näkemyksiä, jotka ovat vastoin näitä arvoja. Olisikin ollut perusteltua, että selonteossa olisi yksityiskohtaisemmin määritelty, mitä yhteisiin arvoihin sitoutumisella EU:ssa toteutetun yhteistyön ja lainsäädännön sekä kansallisen EU-politiikan perustana tosiasiallisesti eri politiikka-aloilla tarkoitetaan.

Suomen itsemääräämisoikeus vaakalaudalla

Tässä yhteydessä on myös syytä kiinnittää huomiota EU:n lainsäädännön kokonaisvaltaiseen etenemiseen, jonka on katsottava jo johtaneen liian pitkälle epädemokraattisesti valitun komission vallan keskittymiseen. Tämä näkyy kansallisten parlamenttien EU-asioiden käsittelyssä, sillä jäsenvaltioiden parlamenteissa EU-asiat jäävät usein vaille perinpohjaista käsittelyä ja jäsenvaltioille on muodostunut automaatio lähtökohtaisesti myötäillä komission kantoja. Rikosoikeus on erityisen läheisesti kansalliseen suvereniteettiin kytkeytyvä oikeudenala. Suomen itsemääräämisoikeuden kannalta onkin syytä olla huolissaan siitä, että oikeusasiat ovat vuosi vuodelta saaneet yhä keskeisemmän aseman EU:ssa.

Suomen tulisi korostaa toissijaisuusperiaatetta eli omaa kansallista lainsäädäntöä asioiden ensisijaisena ratkaisukeinona ja sallia uutta sääntelyä ainoastaan niissä kysymyksissä, joiden ratkaiseminen nimenomaisesti vaatii kansainvälistä yhteistyötä. Euroopan unionin tärkein tehtävä tulee olla yhdistää jäsenvaltioiden taloudelliset etuudet ja tätä kautta ylläpitää rauhaa ja yhteistyötä kansakuntien välillä, minkä vuoksi EU:ta tulisi pitää ensisijaisesti vapaakauppaliittona. Esimerkiksi uusi elpymisväline kuitenkin muuttaa talous- ja rahaliittoa ratkaisevasti ja kiihdyttää integraatiota. Huomattava on, että julkisessa EU-tason keskustelussa elpymisväline nähdään pysyvän fiskaaliunionin alkuna, ei kertaluonteisena ja poikkeuksellisena kriisitoimena, jollaisena

Valiokunnan lausunto LaVL 6/2021 vp
Eriävä mielipide 2

Suomen hallitus sitä pitää. Valtioneuvoston selonteossa olisikin tullut selkeästi ottaa kielteinen kanta tähän liittovaltiokehitykseen.

Katsomme, että lakivaliokunnan lausunnon olisi tullut sisältää edellä mainitut seikat.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22.4.2021

Mari Rantanen ps
Sebastian Tynkkynen ps
Leena Meri ps